

V.

Jézus megkisértése példája általában az ember megkisértésének.

Akkor Jézus viteték a Lélektől a pusztába, hogy megkisértetnék az ördögtől. sat. Má-té 4, 1—11.

Jézus életének egyik legfönségesebb s örökre tanulságos szakaszát adja előnkbe az alapul vett szent történet. Harmíncz éves korában, mint érett férfi, jelenik meg előttünk, lelki tulajdonainak s szellemi erejének teljességében; érezvén, hogy eljött az idő, melyben hozzá kell kezdenie ahhoz, a mi ifjukori éveiben lelke előtt borongott, majd hajnalként derült s most teljes fényben ragyogott: az emberiség reformálásához. Nemesebb erkölcsöket, tisztább hitet, s ezek által boldogságot és üdvöt akart az emberek közt terjeszteni. Hosszas szemlélődések után most határozottan állott előtte e szent cél; s lassanként megért lelkében a változhatatlan meggyőződés, hogy ő Istentől hivatva van annak teljesítésére; s e meggyőződéstől indítva, tovább nem késhetett felvenni a prófétai palástot.

De mielőtt elhagyná a magán ember cselekvési szűk körét, hogy a messiási széles pályára lépjen: még egyszer magát akarja megpróbálni; előbb ama kísértetekkel akar szembe szállani, melyek velünk közös testi természetéből támadhatának ellene, tudván, hogy ezeket végkép le kell győznie előbb, hogy aztán külső bajokon s ellenségen diadalt várhasson. Feláldozván tehát a kedves emlékeket, a melyek ed-

dígi magános életviszonyaihoz valának fűződve, a rokoni érdekeket, nyugalmat, családi tűzhelyt, gyermekéveinek csendes hajlékát, annak szeretett lakóit — mindezt talán leirhatatlan megilletődéssel áldozván fel: a pusztába menyen, hogy ott érezhesse a maga valóságában az elhagyottság s nélkülözés hatalmát, s ama szent erő mértékét, mely lelkében annak legyőzésére emelkedett. (A menny és pokol szellemeinek tusakodása, az erkölcsi és testi elemek küzdelme volt ez Jézusban.)

Mily lelkesítő, szép példa, atyámfiái, a komoly nemes lelkeknek, a kik éltök azon válságos pontjára jutottak, midőn a kötelességek képei szélesebben kezdenek kiterjedni előttök, mintsem a korábbi esetszerű helyzetben megférhesenek; a midőn az emberi élet ünnepélyesebb színben tűnik fel a szemlélő előtt; s a szokás többé nem tudja kimutatni, mintegy barázdák közé szorított darab földet: imc, itt szánts, itt építs, itt vond meg magad, és itt hajtsd nyugalomra fejed; mert meggyőződésökben valami nemesebb erő, szentebb kötelességérzet indítja tovább-tovább haladni túl a saját énjöket környező határokon, ama mezőkre, hol a társadalom, nemzetek vagy épen az emberiség magasabb érdekeiért foly a küzdelem. És azoknak, a kik hivatva érzik magokat ily küzdelemre, mily fontos tanulság arra, hogy nagy tervekhez azoknak komoly megfontolása, alapos készültség s önmegpróbálás illenek.

Az alapul vett szent allegoria három oldalról kísérteti meg Jézust; lássuk miként értelmezhetjük e három válságos pontot, s mennyiben hozhatjuk párhuzamba azokkal saját éltünknek némely terhes pillanatait. Gazdag forrást találunk e leírásban, a melyből erkölcsi erőt, elhatározást és bátorságot merithetünk.

A pusztában először is az éhség áll elé megkísérteni Jézust; „Változtasd kenyérré a köveket, ha Isten fia vagy“ — azaz: ha hatalmadban van, így kezd elmélkedni az ér-

zéli inger; és ezzel hány visszajesztő rokon gondolat ébredhetett fel benne: a pálya, melyre indulandó vagy, inséggel és nyomorral teljes; nem lesz, hol fejed majd nyugalomra hajtsad, mivel fáradt tagjaidat megenyhítsed; hiányozni fog, a mi az idő viszontagságai ellen védjen; bujdosó léssz, nélkülözve a mindennapi szükségeseket, kenyeret, ruhát, egy biztos menhelyet; im ez lessz sorsod, melyet ha megváltoztatnod nem lehet: még van idő rá, hogy visszalépj s mint eddig, nyugodtan élhess. Nyugodtan élni! oh de lehetséges-e ez, ha szinte krézusi kincsek s lukullusi bőség környeznek is, ha keblünk más természetű vágyakat zár magában? Elnémíthatja-e lelkiismeretünk szavát, ad-e erkölcsi táplálékot a külső bőség és kényelem? S mégis ai! hány embert ijesztenek vissza ama kísértetek; hánynak hűtenék meg buzgóságát; hánynak lenne bátorsága nyugodtan szembemenni ily sötét képekkel? Nem pillanatnyi fellelkesülés teheti ezt; nem a tünékeny óhajtások, melyek szivünkben az igazért s szentért fel-felgerjedvén, szellőként ellebbenek; nem közönséges erő állhat meg ilyenkor; csak az oly lélek, melynek az élő Isten nem képzelet, hanem valóság, a kinek törvényei neki kedvesek mindenek felett; csak a jézusi lelkek szólhatnak így: Távozz sátán, mert megvagyon írva, hogy nem csak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével. — Azaz: nem csak testi szükségünkről kell gondoskodnunk; vannak szentebb lelki érdekeink, vannak erkölcsi kötelességeink, melyeket számba kell vennünk, hogy kikerüljük a testnél kinzóbb lelki éhség gyötrelmeit.

A kísértet még sem távozik; most más oldalról támadja meg Jézust; mint írva van, a templom tetejére viszi, s így szól hozzá: Ha Isten fia vagy, bocsátkozz le onnan. E tétel értelmét, azt hiszem, helyesen magyarázhatjuk így: Jézus ihletett lelke részint a mult példáiból, részint az előtte folyó társadalmi viszonyokból átlátta, hogy

annyiféle földi érdekek között, az emberek korlátozottsága, szükkeblősége s annyi más gyarlóságai miatt a legjobb szándék is hajótörést szenvedhet, sőt a legszentebb ügy apostola is jöhet oly helyzetbe, a honnan a bukás kikerülhetetlen. Nem hallod-e, mi történik keresztelő Jánossal? szólta az önző érzékiség. ~~Nem jut-e eszedbe a Sokratesek sorsa?~~ Ime, mit várhatsz te is, a mit ha megváltoztatnod nem lehet: még van idő rá, hogy visszavonulj, s mint eddig csendesen élhess. Fájdalom, hányszor tört meg az illetén szomorú kilátáson a különben nemes, de nem eléggé edzett akarat! Ezt teszi a szent írás mondata: A lélek kész, de a test értelen. Buzgólkodunk, míg szép a kilátás; beszélünk, míg nincsen baj; küzdünk, míg nyílt a tér előttünk; de ha a vesztély zivatarja kezd borongani avagy csak képzeletünk láthatárán: már a biztosított menhely az első s legfőbb, a mi eszünkbe jut. Igen, ai! mert szívünket vonzza ugyan az erény szépsége, de nem hatotta át szent ereje; kívánjuk táplálékul, de tudjuk nélkülözni; mert lelkünk ohajtja az igazságot, de nem ismerjük főkötelességnek azzal és azért élni és halni. Oh keresztények! csak a jézusi lelkek képesek a leirt helyzetben így szólani: Távozz sátán, mert megvagyon írva, ne kísértsed a te Uradat Istenedet — azaz: hallgassatok önző testi érdekek, midőn isteni részünk, a lélek szentebb vágyai áhitoznak valósággá alakulni, midőn az örök szép s jó létele vagy nem létele forog kérdésben; halljátok meg legalább, ha nem értitek, hogy a közboldogságért meghalni is dicsőbb, mint az önzés köpenyegébe burkolva élni néhány silány esztendő; vagy jöjjetek, akadályozzátok, temessétek el a lélek örökzöld leveleit, az erényeket; ontsátok le ama szebb világ oszlopait, az erkölcsi kötelességeket: de tudjátok meg, hogy a mit cselekesztek, mulékony dolog, mint a fergeteg; mert a mi örökkévaló, feltámad sirjából és fénylik és élhet tovább, mint az ég dicsőségének sugarai, ha a vándor fellegek elvonultak.

A kétszer megszégyenült kísértet megint más oldalról támadja meg Jézust; magas hegyre viszi, nagy városokat és tartományokat mutat meg neki: Mindez tiéd leszen — úgymond — ha leborulva imádsz engemet. Ebben az érzéki dicsvágy sugallatára ismerünk. Azaz: ám folytasd útadat, ha már visszatarthatlan vagy elhatározott pályádon; de válaszd meg legalább az eszközöket, céloddal kösd össze a reád nézve kedvezőbb körülményeket. Hathatós tudomány, s e tudományban nagy erő van hatalmadban, használd fel az igazság ügyének, de ne felejtkezz el magadról sem. Lásd, e nép szabadtót, dicső fejedelmet vár; értsd meg ez ohajtást; szólj, hogy eljött az, a kit vártak, és szódra egy nép vagy tán népek fognak zászlóid alá gyűlni, egy nagy tábor, mely előtt a zsarnokhatalom összeomlik, és ha ura léssz tartományoknak fényben és dicsőségben ragyogván, könnyebben reformálhatod az emberiséget. Mily csábító gondolatok! nem esuda, hogy annyi elmét megzavartak, annyi szívet magokkal ragadtak már. (Mahomedek, biborsüvegesek, Cromwellek és Napoleonok, nagyszerű példái vagytok ti annak, a mi kicsiben mindennap történik az emberek között, a dicsvágy kísértő hatalmának.) Oh, ai! csak a jézusi lelkekből emelkedhetik ily szózat: hát az igazság érettem s nem én az igazságért? Avagy szorult-e az, a mi magában szent és enyészhetetlen, külső viszonyok támogatására? Nem, az igazság, mint isteni eredetű elv és törvény, magában örök beccsel bír, feljül áll mindenben a mi érzéki; mely az élettől semmit se nyerhet, de annak becsét határtalanul növelheti. Az igazságnak önmagát kell érvényesíteni, önmagában kell diadalra jutni; Távozz hát sátán, mert megvagyon irva, a te Uradat Istenedet imádjad és csak őtet szolgáljad — azaz: némuljatok el érzéki incselkedések és csábítások, ti földi gerjedelmek; hallgassatok az isteni lélek szentebb sugallataira és azoknak szolgáljatok.

Ekkép győzte le Jézus azokat a kísérteteket, melyek

belől a testiség természetéből veszik eredetöket; ekkép győzte le önmagát, mielőtt másokat próbált volna legyőzni. (És e diadal után, megszabadulván a kísértetektől, tisztult czél, rendithetetlen akarat és elhatározás, és teljes bizalom elhatározásának üdvös voltában és Istenben, nemes-önérzet, lelki erő, állandó nyugalom mint égi szellemek, mint anyagok serege, vették körül s szolgálták nékie. Ez idő óta Jézus mintegy megszentelve haladt megváltói pályáján; szabadon, minden apróbb érdekek felibe emelkedve, hirdette az igazság s örökélet beszédét; és nyugodt méltósággal, mint a ki tisztában van azzal, hogy a mit meg nem tehet, annak oka nem benne, hanem rajta kívül van.)

Oh mennyit tanulhatnánk, k. h! Jézus életének csak e rövid, de örökre tanulságos szakaszából is! Hiszen ebben saját életünk legválságosabb pillanatai vannak előnkbe tüntetve; azok a pillanatok, melyekben erkölcsi méltóságunk s lelkünk nyugalmanak építünk templomot vagy börtönt; a melyekben révpartra ér vagy elsülyed minden, a mi nemes, nagy, mondhatjuk isteni van entermészetünkben. Kísértetek csábításának vagyunk kitéve mi is mindenfelől, kísértetek ostromolnak mindnyájunkat; és ezek közt azok a legveszélyesebbek, melyek érzéki természetünkből származván, saját keblünkben lappanganak, ott támadnak meg s emésztenek. Mig ezek hatalmában vagyunk: céljainkban és eszközeinkben keveset különbözünk egyéb állatoktól; melyeket le kell hát győznünk, és ha egészen ki nem irthatunk, rajtuk legalább uralkodnunk kell előbb, hogy aztán nemesebb vágyak gerjedhessenek szivünkben, s szellemi természetünkhöz méltó czélt s hivatást ismervén meg, affelé törekedhessünk, s a sikerben tisztább boldogsághoz juthassunk. Meg kell öldökölnünk a testet, hogy lelkileg éljünk.

Vagy azt gondoljátok talán, hogy a miket mondtam, inkább csak a hivatottakról illenek, az emberiség erkölcsi s társadalmi történetében vezér-szellemekről, kiknek nagy dol-

gok vannak elejökbe adva; de nem rólunk közönséges emberekről, a kiknek sorsunk úgylátszik az, hogy alig nénelyekttől ismerve, az egyéni vagy legfennebb családi szűk körben mozogva, töltsük el éltünk szakaszait egymásután. Hadd küzdjenek ők, mondjátok, magasabb rendeltetésök szerint; de nekünk erőteleneknek elég arra törekedünk, hogy rövid napjaink reánk nézve csendesen, nyugodt lélekkel való megalégedésben folyjanak le. Ámde oly könnyen elérhető-e, ez a csendes nyugodt lélekkel való megalégedett állapot? Nem vagyunk-e kénytelenek az érzéki kísértetek egész legiójával küszködni itt is, hogy eljuthassunk oda, s még inkább, hogy megmaradhassunk benne. Pedig, ai! tagadhatatlan, hogy törekvéseinknek ez még csak a legközönségesebb, habár legáltalánosabban ohajtott célja lehet; mert sáfarkodnunk kell mindnyájunknak a nekünk adott talentumokkal; még pedig nem csak a magunk hasznáért, hanem a másokéért is; avagy a kicsiny tehetségek összehatásából nem származnak-e nagy erők anyagi és szellemi téren?

De hadd mutassak fel egyet—kettőt legalább ama sötét légió szellemeiből, melyek mint az árnyék, követik mindennütt az embert, ott vannak a legszűkebb körben is körülötte, annyszor feldulván a sziv békességét, annyszor megkeserítvén az életet, ha a lélek világossága el nem oszlatja köréből őket.

Im először is a hiúság, e sima, nyájas, mézes szavu kísértet mint figyelmezteti az embert kitünő tulajdonaira, magasztalja érdemeit, még hibáit is erénynek, gyengeségeit is jelességeknek festi előtte. És az áldozat, kinek jól esik a tömjénezés, a helyett, hogy így szóljon: távozz, ne kísérts csábító! végre maga is elhiszi, hogy ő a legkitünőbb teremtmény; büszke lesz önmagára, magas igényekkel áll elő; s ha minden mozdulatát, szavát nem bámulják meg: az neki roszul esik; ha nem veszik számba helytelen méltatlankodását: azért boszankodik, elkeseredik, megveti a rosz világot,

gyülölni kezdi a hálátlan embereket, kik őt nem értik s méltányolni nem tudják.

Amott egy más, még veszedelmesebb kísértet, a nagy-ravágyás, gazdag fényben tűnván fel. Mire való — így szól — a természetnek annyi kincse és gazdagsága; az emberi találmányoknak annyi drága terméke, selyem, bársony csak arra való hogy hiréből halljuk? Miért tette Isten urrá e földön az embert? azért-e hogy szolgálilag dolgozzék s fáradjon? Szánakozik azokon, kiket oly kevés kielégít, kik szerény hajlékban, egyszerű ruházattal s élelemmel boldogoknak érzik magokat; minő izlés nélküli dolog — így kiált fel gúnyosan — minő együgyűség, s elmaradás a mivel világtól! És a szerencsétlen áldozat, kinek figyelmét felébreszték e lázító szavak, kinek nincs ereje így szólani: távozz ne kísértés csábító! kezd elégedetlen lenni egyszerű bár tisztességes helyzetével, körülményei most mind silányabbaknak látszanak neki; kezd magasbra nézni, kincsalmokról, fényről, pompáról álmodozni; s aztán ha látja, mert látnia kell, hogy mindezek, távol a teljesüléstől, csak hiú ábrándoknak maradnak: békételességre, majd keserű panaszra fakad: miért hogy oly mostoha iránta a sors!

Ekkor szólal meg egy más kísértet, az irigység, mely épen ez alkalmat leste. Nem a sors mostoha irántad jó ember, úgymond, hanem a világ, az emberek. Nézd csak, ők foglalták el helyetted a fényes méltóságokat, ők ragadták el előled a gazdagságokat, ők okai a te szerencsétlenségednek. És jaj a szegény embernek, a ki e kísértettől sem tud menekülni; mert nem tudja többé emésztődés nélkül nézni senki szerencsését s boldogságát! És a mi legroszabb, az, hogy a ki ennyire süllyedt, azon könnyen, erőteljesen még sötétebb kísértet, a rosszindulat, mely a rágalom fulánkjával kínálja meg, hogy mérgezze mások boldogságát; hálót ad kezébe, hogy beléjtsse azokat, a kiknek szerencséjéhez, gazdagságához maga vágyik jutni. Az ily szerencsétlen

már az ördög kezében van, s nem ritkán saját hálójá fojtja meg. De tegyük fel, hogy sikerüljön rossz szándéka, jusson fényes polczra, nagy gazdagsághoz ily úton valaki: vajjon a boldogság forrását is feltalálta egyszersem? Hiszen ekkor megint egy más kísértet veszi körül, a zsugori fősvénység, s bálványává lesz a kincs, melyet érinteni sem mer, nemhogy használni tudjon. Hát lelkiismeretével hogyan fér meg a nyomorult, mely szüntelen vádolja, kárhoztatja és üldözi, nem hagyván nyugtot neki sem éjjel sem nappal!? Hol van itt a megelégedett nyugodt élet, midőn nincs békessége egy perczig is boldogtalan fejének!?

Azt hiszem eléggé kitünik ennyiből is, hogy nem lehet megelégedés, nem lehet a boldogságnak csak árnyéka is ott, hol az érzéki indulatok uralkodnak, s a lélek nemesebb tanácsai elfojtatók. Innen erednek a csalárd képzelődések, telhetetlen kívánságok; innen származik a legtöbb panasz, keserűség, s az a rögeszme az emberek fejiben, hogy ez a világ siralomvölgye, ez a földi élet csak szenvedések ideje, melytől sokan erőszakosan igyekeznek megszabadulni. Pedig a mező csak addig rémséges, míg a háboru foly rajta; ha megszűnt a harcz: kellemes virágok tűnnek elé, áldás és vidámság lengenek határain, s a boldogság forrásai csörgedeznek rajta. Igen, ai! siralomvölgye azoknak az élet, a kik folytonos harczban vannak magokkal, testi szenvedélyeikkel, a kik a kísértetek csábításaitól nem tudnak szabadulni, így szólván Jézussal: Távozz sátán, mert megvagyon írva, hogy a te Uradat Istenedet imádjad és csak őtet szolgáljad. De a ki legyőzte, mint Jézus, e kísérteteket, a kinek Isten a vezére, azaz: Isten akarhatja, mely szent igéjében s lelkiismeretünk szavában int és tanít minket, az ilyen embert, mint Jézust, angyalok veszik körül: hit, remény, szeretet, tiszta öntudat, lelki erő és békesség égi szellemei; az ilyen ember elérte törekvéseinek első célját, a csendes nyugodt lélekkel való megelégedett

életet, a honnan a hivatott szellem biztosan indulhat magasabb és szentebb törekvések valósítására, melyekkel egyszersmind magasabb és szentebb lelki örömök vannak összekötve.

Mennyet és poklot hordhat az ember magában, a szent, a mint a testi nyers és elfajult szenvedélyek ura vagy rabja. Ezek a szenvedélyek a mi legnagyobb ellenségeink a földön; ezeket igyekezzünk lelkünk jobb sugallata által legyőzni mindenek előtt; mert a hol tusakodásaink ezekkel végződnek: higyjétek el, ott kezdődik társalkodásunk az angyalokkal, ott kezdődik a nemesebb élet — tisztább boldogság!

Buzogány Áron,
tanár.

VI.

A czedrusfa mint a keresztény vallás jelképe.

Igy szól az Ur Isten: és veszek én ama magas czedrusfának tetejéből....gyenge ágat, és elplántálom azt magas és felemelt hegyen. Az Izrael magas hegyén plántálom őtet, és ágait felneveli és gyümölcsöt terem: és nagy czedrusfává növekedik; és laknak alatta mindenféle szárnyas madarak, az ő ágainak árnyéka alatt laknak. Ezekiel. 17, 22, 23.

A felolvasott isteni jövendölés a czedrusfa jelképében a keresztény vallásnak Jézus által a föld minden határain és népei közt való elterjedését fejezi ki, s a keresztény emberiséget mintegy előre bepillantatja nagy jövendőjébe. A czedrus legszebb, legtartósabb fája volt Syriának és Palaestinának; a pogány népek rothadatlanak hitték, a zsidók különös tisztelettel voltak iránta. Ebből volt faragva az ó szövetségi frigyláda, melyben a törvény s az aranyozott asztal, melyen a szent kenyér állott; ebből építették Dávid és Salamon királyi palotáikat és a jeruzsálemi templomot. A görögök isteneik képeit metszették reá; Diánának Efézusban, Apollónak Rómában ebből építették templomot. Magas hegyeken terem, mint a Taurus és Atlás környéke. Alakja magasan mintegy a fellegek közé nyúlik fel. Szine barnazöld, mint a legzöldebb smaragd, s illatát a pogány Róma isteni tiszteleténél áldozatul használta. Oly nagyszerű, oly parancsoló tekintetű volt e fa, hogy midőn Dávid a CXLVIII